

Navalon

Matti Koskinen

Aloitin vuonna 2011 keräämään kanistereita kelluvaa saarta varten. Kanisterit sidoin yhteen polyeteeninarulla, pakkasin EUR-lavakoon klapisäkkeihin, ja päällystin rei'itetyllä maarakennuskankaalla. Jokaisen säkin, eli moduulin, kantokyvyksi laskin 250 kiloa.

Suunnitelmani oli luoda kelluva viheriöivä ekosysteemi, keinotekoinen saari joka kelluisi meressä. En väitä keksineeni ajatusta itse, kopioin sen melko suoraan Richart Sowlalta.

Se, mitä tein seuraavaksi, oli kuitenkin omaa käsialaani; aloin suunnitella saaren tulevaisuutta.

Rakensin sille oman imagon, ja ajatuksen kulttuurista ja yhteisöstä, joka saarella tulisi olemaan.

Rakensin saaren ympärille mikrovaltion, Navalonin. Navalon oli minulle mahdollisuus naiivisti korjata kaikki ne vääryydet, joita ulkomaailmassa kohtasin; ei ollut väliä vaikka Navalonissa ei (vielä) ollut yhtään asukasta, sillä ainakaan siellä ei ollut asiaa X.

Minulla on monia syitä haluta rakentaa kelluvia saaria, mutta ehkä ensimmäinen ja tärkein on kokemus siitä, että kelluvat saaret haluavat tulla rakennetuiksi. Kelluvat saaret ovat luonnonkin ilmiö, mutta niitä esiintyy vain sisävesissä. Jos kelluvilla saarilla olisi oma tahto, ne varmasti haluaisivat valloittaa meren. Hankin itselleni kaiken mahdollisen tiedon kelluvista saarista, yrittäen samalla muuntaa aineistoa sellaiseen muotoon että sitä voisi esittää myös muille.

Toinen tärkeä syy on toivo. Olen melko pessimistinen ihminen, mutta haluan uskoa että maailmassa on vielä paikkoja joita ei tuhota kaivosten, öljyn ja metsänhakkuun nimissä. Haluan uskoa että ilmastonmuutos ei tuhoa meitä kaikkia, ja että jotkut voivat pelastua, vaikka olenkin melko varma että niin ei ole. Tämän saariutopian rakentaminen on toimintaa, joka suojelee sitä toivon kipinää, ja voi ehkä vahvistaakin sitä. Kaikella vuosikausia jatkuneella internet-aktivismillani en ole saavuttanut mitään, mutta kelluvan saaren rakennettuani olen saavuttanut paljonkin.

Mielestäni keneenkään ei pitäisi olla taiteilija, toisaalta kaikkien. Taiteilija on loinen, joka loisii niissä jotka riistävät toisia, enemmän tai vähemmän. Näin on aina ollut. Koen kelluvaa saarta tehdessäni tekeväni taidetta, toisaalta koen joskus tekeväni sitä myös paljon arkisimmissa tilanteissa. Sanon usein että tämä on tällainen taideprojekti, mutta oikeasti haluaisin sanoa jotain muuta. Ihmiset ymmärtävät

taideprojektin ja nyökyttelevät päitään.

Minulla ei ole ratkaisuja kaikkien ongelmiin. Yritän ratkaista ensin omat ongelmani ja tarjota ratkaisujani muille vasta kun ne toimivat. Uskon että toiminnallani on arvoa myös symbolisena eleenä, vaikka teenkin sitä käytännön vuoksi. Viestin kannalta ei ole väliä kelluuko saareni vai vajoaako aaltoihin. Uskon että toimintani toivonsekainen epätoivo voi herätellä ihmisiä horroksestaan. Ajattelen että toimintani taiteilijana nyt, tulisi pyrkiä itseni ja kaikkien muidenkin taiteilijoiden tarpeettomiksi tekemiseen. Se on mielestäni kaunis ajatus. Taiteilijuus on kaupunkien ja modernin elämäntavan luoma ilmiö joka vain lakkaa olemasta jos nämä häviävät maailmasta.

Halusin lapsena olla keksijä, tein teknisiä piirustuksia sukellusveneistä, sukelluskelloista ja ilmalaivoista, katsoin Cousteau:ta ja muumeja televisiosta.

Taiteen tekijä on keksijä jonka ei välttämättä tarvitse keksiä uutta, keksiminen on itseisarvo.

Taiteilijalla on vapaus keksiä ja toteuttaa myös asioita jotka tapahtuvat tavallisen yhteiskunnan rajalla tai sen ulkopuolella, taideyleisö on taiteilijan maahan yhdistävä napanuora. Taiteilija voi rikkoa sääntöjä ja tulla yleisönsä kautta silti hyväksytyksi. Ajatteluni perustuu tieteeseen ja toimintani suurelta osin tieteelliseen menetelmään, mutta taiteilijana tuloshakuinen tiedeinstituutio ei ole kahlitsemassa luovuuttani tai velvoittamassa minua mihinkään. Taiteilijoiden ratkaisut ovat usein hienointa insinöörin työtä, koska eri tekniikat yhdistyvät täydellisesti pelkästään jonkun tietyn (joskus turhankin) päämäärän saavuttamiseksi, luoden uniikin ratkaisun joka ei välttämättä toimi missään muussa tarkoituksessa,

Saari ei olisi tarvinnut galleriaa tuekseen, mutta installaation rakentaminen Kuvan kevääseen oli tapa jakaa työprosessini, ja keräämäni aineisto, joka olisi muuten jäänyt näkemättä.

Vesillelaskupäivä oli kirjoitettu seinälle liimattuun Post-It -lappuun. Installaatioissa saaren osat oli kasattu röykkiöksi. Kasan vieressä oli eräänlainen ajatuskartta, jossa saaren ideaa oli havainnollistettu kuvilla sen esikuvista, lakiteksteillä, ja teknisillä suunnitelmilla. Vain pintaraapaisu kaikesta keräämästäni aineistosta, ja esitystavaltaan täysin keinotekoinen, mutta tarkoitus olikin vain herättää katsojan mielenkiinto.

Saaren vesillelasku ei kuitenkaan tarkoita spektaakkelia jota pitäisi tulla katsomaan. Se ei ole erityisen näyttävä, vaan toivottoman hidas ja melko tylsä prosessi. Miltei vuorokauden kestävässä urakassa sidon ja ompelen saaren moduulit yksitellen yhteen. Mielestäni idean konkretisoituminen on

asia joka tulisi nähdä, mutta sen ymmärtämiseen menee kuitenkin vain hetki, eikä koko prosessia tarvitse nähdä. Sekin riittää, kun näkee esineiden kadonneen galleriasta ja huomaa saaren iltalenkillä tai vaikka lukee siitä sosiaalisessa mediassa.

Mielestäni on järkevää esittää myös saaren toukka-aste, se vaihe jossa se on vain ruma kasa roskaa. En koe galleriatilaa myöskään projektini arvoa alentavana. Näyttely on oikeastaan vain se lyhyt hetki, kun siementä hieman vilkaistaan ennen kuin se kylvetään multaan jossa se itää.

Näyttelyn tarkoitus ei ole rekrytoida ihmisiä projektiin. Mielestäni on tärkeää että kelluva yhteisöni rakentuu luontevasti, ei aktiivisen rekrytoinnin tuloksena. On tärkeää, että jokainen joka projektiin osallistuu, tekee sen omasta aloitteestaan. Vain näin voi syntyä yhteisö jonka jäsenet ovat sille täysin omistautuneita. Olen varma että saaren näkyvyys ohjaa kiinnostuneet suuntaani.

Vesillelasku on ikään kuin hetki jossa maalaus astuu ulos kehyksestään, hetki jolloin taideteos muuttuu joksikin muuksi; itseään suuremmaksi asiaksi. Tämä ei kuitenkaan ole irtautumista taiteesta, taidehan on hyödyllinen voimasana jolla voi saada hyväksyntää juuri tämänkaltaisille epämääräisille projekteille. Kysymys on enemmänkin valta-asemien vaihdosta, taide muuttuu kehyksestä työkaluksi jolla saari ajaa omaa agendaansa.

Haluan tehdä taidetta, joka rakentuu kokemuksista. Teoksen ydin on siis se kokemus, joka syntyy kun kokija on vuorovaikutuksessa teosesineen kanssa. Esine on tässä tapauksessa vaikea määrittellä, sillä Navalonin ympärillä tapahtuu paljon kaikenlaista. Kuvittelen mielessäni epämääräisen häilyvän möykyn, joka koostuu Navalonin saaresta ja sen ympärille rakennetusta toiminnasta. Möykystä kasvaa hämärtyviä juuria joka suuntaan, ne ovat yksittäisten ihmisten elämiä ja kokemuksia. Tämä on taidetta.

Rajapinnan häilyvyys on tavoiteltavaa, arkinen toiminta Navalonin ympärillä verkostoituu osaksi teosta. En halua ajatella että nyt teen taidetta, nyt en. Teen aina taidetta. En myöskään halua sulkea muita tekijöitä ulkopuolelle rakentaessani yhteisöäni. Mikä minä olen johtamaan muita tekemään taidetta puolestani? He ovat kanssani saman arvoisia tekijöitä. Taiteen ei tarvitse olla kaunista, se voi olla myös käytännöllistä. Haluan projektiin mukaan niin käytännöllisiä kuin taiteellisiakin näkemyksiä (jotka eivät välttämättä ole erillisiä asioita)

Oma suhtautumiseni taiteen tekemiseen on se että teen asioita joita tarvitsen.

Saariprojektiin suhtauduttiin aluksi mielenkiinnolla Kuvataideakatemiassa, mutta kun selvisi että saarta ei olekaan tarkoitusta saada ”valmiiksi” muutamassa kuukaudessa, asenteet muuttuivat jyrkän kriittisiksi. Minun sanottiin tuhlaavan aikaani, vihjailtiin että kannattaisi siirtyä seuraavaan projektiin. Ihmeteltiin miksi ei voi vaan ostaa kanistereita, ostaa kasveja ja kasata koko roska parissa viikossa (vaikka palkatuin apuvoimin). Voin toki, mutta saaren kasa on vasta projektin alku. Navalon ei ole luonteeltaan esteettinen eikä käsitteellinen, vaan tekninen teos. Sen kauneus on siinä miten yksi ihminen voi synnyttää järjestelmän jonka kasvava monimutkaisuus voi lopulta jopa ylittää hänen oman käsityskykynsä. Kun kukat kukkivat Navalonissa, ne tuovat sinne sellaista kauneutta mitä en itse pystyisi koskaan toistamaan. Kun lokit jättävät kalanruotoja Navaloniin maatumaan, koen onnistuneeni, mutta samalla tiedän, että onnistuminen riippuu ulkopuolisen maailman hyvästä tahdosta. En voi koskaan ymmärtää lokin, saati sitten kasvin omaa kokemusta, voin vain nauttia siitä että ne ovat, ja ne ovat minulle ja saarelleni suojeita.

Työskentelytapani on myös sellainen, että materiaalit löytyvät jos löytyvät. Vältän turhaa kuluttamista, minusta taide ei ole oikeutus ostaa kaikkea turhaa tavaraa ja kuluttaa luonnonvaroja. En myöskään omista autoa, ja vältän fossiilisten polttoaineiden käyttöä teosten ja materiaalien kuljetuksessa siinä määrin kun se on mahdollista. Esim. puutavaran kuljettaminen useita kilometrejä kantamalla, myös hankalassa maastossa, on työskentelyssäni arkipäivää. Mielestäni ei ole oikeutettua vahingoittaa ympäristöä kritisoidakseen ympäristön vahingoittamista, koska kritiikki itsessään ei kumoa tätä vahinkoa. Se ei myöskään varmasti estä tulevia vahinkoja.

Navalon kuitenkin myös poikkeaa aikaisemmista taideprojekteistani. Navalon on yritys saada maailmassa aikaan muutos, joka ylittää henkilökohtaisen tason. Yritys voi epäonnistua monella tavalla, ja epäonnistumista seuraava suunnitelma B ei edes liity mitenkään taiteeseen, vaan omavaraisuuteen.

Navalon jatkaa elämäänsä Kuvan Kevään jälkeen, ja vielä kauas hämärään tulevaisuuteen. Tavoitteeni on pitää Navalon pinnalla hinnalla millä hyvänsä, ja kehittää sitä eteenpäin niin kauan kuin pystyn. Navalon on haaste, josta suuresti nautin. Monet esteet ovat vielä kelluvan saaren vapauden tiellä, sillä saarta paleltaa, ja se haluaa uida lämpimimmille vesille jossa se voi kehittyä täyteen potentiaaliinsa.

Suomen talvi on ylitsepääsemätön este saaren kehittymiselle, ja edellyttää muuttoa.

Saaren on tosin tyydyttävä olemaan kahlittuna Eläintarhanlahden pohjamutaan kunnes minä, tai joku muu, keksii oikeat ratkaisut sen liikuttamiseen.